

TIZENNYOLCÓRÁS FÖLDALATTI SÉTA A

Békebarlangban

Néhány számmal előbb a barlang felfedezésének és kutatásának körülményeivel ismertettük meg az Élet és Tudomány olvasóit.

Most pedig kerekedjünk föl egy földalatti sétára! Járjuk végig a barlang eddig feltárt részeit. Ismerkedjünk meg képződményeivel, kialakulásával.

A sátor táborban vagyunk. Készülünk az útra. Meleg alsóruhába öltözünk. Védekezésként a víz ellen gumiruhát öltünk. Az éles sziklatörmelék ellen a „gumi-páncélunk”-at még overállal fedjük.

Meggyújtjuk karbid-lámpásainkat és megindulunk a barlang felé.

A vízgyűjtő völgy oldalára érkezzünk. Földbevágott lépcsőfokon haladunk le a barlang bejáratáig, a kibontott víznyelőig. Az aknákat már kifalazták, oldalába vaslétrafokokat építettek be. E vaslétrafokokba kapaszkodunk s így ereszkedünk le a Föld mélyébe.

Közel 15 métert lépegetünk lly módon lefelé, mígnem elérjük a barlangjárat kezdetét. Közel vízszintes járatban haladunk a barlang fő ága felé. Nekünk már nem kell sáron keresztül kúsznunk, mert a szűk részeket robbantással kibővítették.

Hamarosan fejtűnnek az első cseppkövek, közülük sok-sok szinte izzófehér színben tündököl. A Baradlában ez a vakító fehér színragyogás függő és álló cseppköveken — ismeretlen.

Hogyan képződnek a cseppkövek?

E kérdéssel fordulunk vezetőnkhez, Jakucs elvtárshoz, a barlang fölfedezőjéhez és feltárójához.

— A víz oldja a mészkövet — magyaráz tudós kalauzolónk. — Mikor a csapadék eső formájában lehull, a légkörből szén-savat nyel el. Az elnyelt szén-sav mennyiség teszi képessé a vizet oldó tevékenysége kifejtésére. Valahányszor a víz beszívárog a kőzet repedéseibe, mindannyiszor nyomás alá kerül. A nyomás fokozza az oldóképességet. Ez az alapja a cseppkőképződésnek.

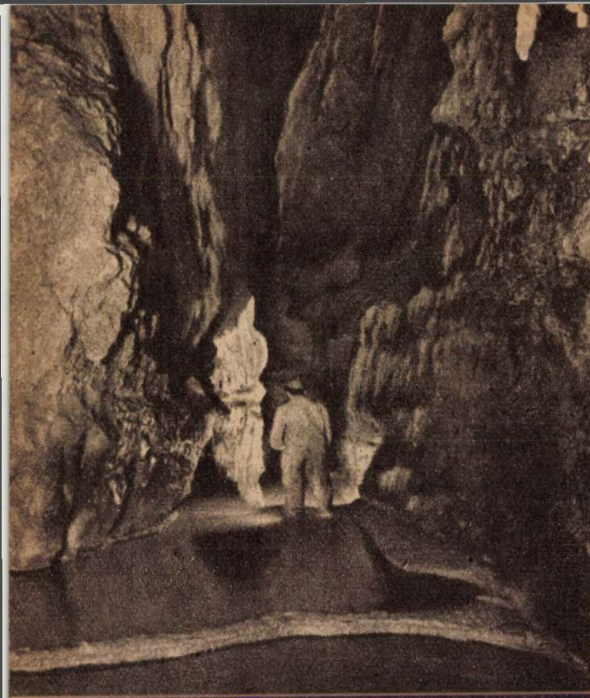
Melleg erő vízben tapogatóbotokkal keresik a barlangkutatók a továbbvezető utat

— Mikor a repedéseken keresztül szivárgó víz megjelenik a barlang mennyezetén, felszabadul a nyomás alól, szén-savtartalmának egy részét elveszti. Nem tarthat már annyi meszet oldott állapotban, mint a kőzet repedésekben. Vékonyka mészhártya válik ki a megjelenő vízcsepp felületén. Mihelyt a vízcsepp lehull, parányi mészgyűrű marad vissza. A következő vízcseppek tovább építik a gyűrűt. Így alakulnak ki a vékony, üvegsőhöz hasonló függő cseppkövek!

— Nézzük csak, lám, itt van egy pár a vállunk magasságában. Belül valamennyi üres.

— Amíg fiatal a cseppkő, addig az újabb vízcseppek az üreg belsején haladnak keresztül. Ha aztán az üreg belseje eltömődik, a vízcsepp — új utat keresve — a csövek mellett jelenik meg. A kiváló mész most már kívülről vastagítja a cseppkövet.

— A csepegés útjának, módjának, változatainak megfelelően a legkülönbözőbb formák alakulnak ki. A függő cseppkő alatt rendszerint megtaláljuk párját, az álló cseppkövet is. A lecsöpönő víz szétröccsen, s ez újabb szén-

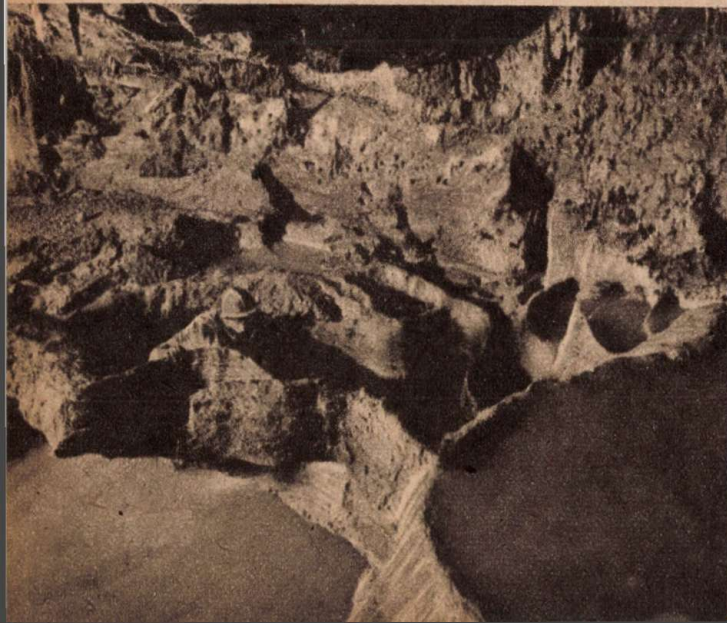

savveszteségre, újabb mészkiválásra vezet. A szétfröccsenés miatt az álló cseppkő vastagabb, mint a függő.

Az épülő óriásbarlang pompás cseppkővel

A sziklák oldalain széles, nagy felületen végigcsurgó vízből kiváló mészhortija, kérgezi be a falakat.

Most álljunk meg egy pillanatra! A mennyezetet keresztben fehér, fűrészlapszerű cseppkőlécc vonul. Lámpánk fénye átvillózik a vékony kép-

A főágban patak folyik és tufaágak duzzasztják a vizét

zöldményen. Ez az újabb alakzat a lejtős barlangboltozaton végigcsurgó vízből vált ki. Itt fűrészre hasonlít, odább zászólódászhez.

A mellékágban még egy cseppkő-változatot találunk, a recés cseppkőeket. Azt is mindjárt meglátjuk, csak előbb keresztülmászunk egy om-ladékhalmazon. Már itt is vagyunk.

Számtalan apró kis kagylószerű medence sorakozik egymás mellé és alá. Ezek a képződmények mindig a lejtős barlangoldalakon és fenekéken jelentkeznek. A lejtőn leszaladó vízcseppek meg-megállnak, ilyenkor mésztartalmuk egy részét lerakják. Újabb víz utánaszivárgásra a vízcsepp lejjebb szalad, majd ismét megáll. Az állandóan utánajövő vízcseppek már az elsők által lerakott parányi mészgátaknál állanak meg és növelik a látványos felületet. Így alakul ki a recés cseppkő. Sűrűn kérgezi be a lejtős felületeket. Csillogását a kagylócskák belső oldalán kikkasztályosodott mészhéj nevezett kalcit okozza.

Elértük azt a pontot, ahol a mellékág a főágba torkollik.

Pillantásunk a barlangi patak vizére esik. Megértjük, mi a legnagyobb különbség a Baradla és az új barlang között! Ott csak árvizek idején folyik a víz, itt állandóan. A Baradla emellett halott barlangnak hat. Elkerülhetetlenül halad a lassú — talán százezer évig tartó feltöltődés, pusztulás felé. A Béke-barlang még aktív, növekvő. További fejlődését a bennelevő víz áramlása biztosítja.

A főágban először kísérjük végig a patak felső folyású részeit. Itt már főleg a patakmederben haladunk. Csak rövid távokat tudunk a víz mentén, hordalékon járni.

Be gyönyörű barnászörös színűek az itt függő cseppkővek és bekérgezősek! Ott a szembenlévő fallal összefolyó mennyezetéről meg retekalakú cseppkővek lógnak le. Fehér, piros és okkersárga színben tündökölnek. Megmeglőccsan a víz a lába-

A tufaágak mint óriási lépcsők emelkednek a behatolók elé

Gyönyörű cseppkőalakulatok gyönyörködtek a látogatót a Békebarlangban. Mintha óriási bojt függne a falon — olyan a képen látható képződmény. Felületét sűrűn borítja a recés cseppkő és ez az egésznek csipkeszerűséget kölcsönöz

ink alatt, miközben tovább sétálunk.

A tufagátak

— Most figyeljenek egy kicsit — halljuk Jakucs elvtárs vezetői szavát.

Vízcsobogást hallunk. Ugyan mi ez?

Pár lépés után egy kanyar mögött megpillantjuk az első tufagátat.

A tetején átcorduló víz csobogását hallottuk imént. Nemsokára több ilyen tufagátat látunk még. Szépen sorakoznak egymás mögé és mellé.

Hát ezek hogyan alakultak ki?

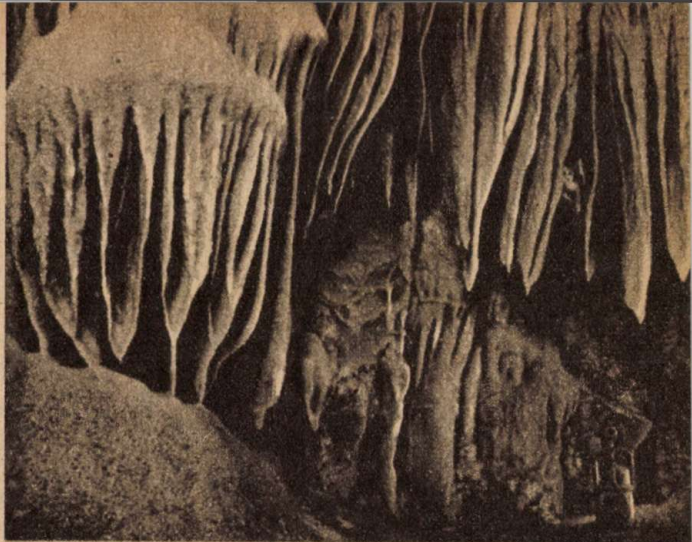
— A tufagátak lényegében ugyanolyan képződmények, mint a recés cseppkő kagylócskái, csak nagyobbak. A barlang feneke is lejtős, a barlang bejárata és a forrás között mintegy 100 méteres szintkülönbség van. A lefolyó víz nem teljesen egyenes terepen halad, itt-ott esések törik meg útját. Mikor a víz ilyen helyre ér, elvékonyul, nagyobb felületen érintkezik a levegővel és szénavat veszít. Szénavesztését fokozza a kis zuhatagokon leeső víz szétfreccsenése is. Ismét mész válik ki. A kiváló mész szintje aztán szüntelenül magasodva gátat emel a víz útjának. Idők folyamán ilyen módon tekintélyes medencék keletkeznek. A felduzzasztott víz pedig kisebb tavakat alkot. Nemsokára elérjük a barlang eddig bejárt részének végét. Omladékhegy állja utunkat. Dübörögve gördül le egy-egy nagyobb sziklatömb és tömérdek apró törmelék követi.

Vissza kell fordulnunk s megtekinthetjük a barlangi patak alsó folyású részeit is.

Száz gát között — tapogató bottal

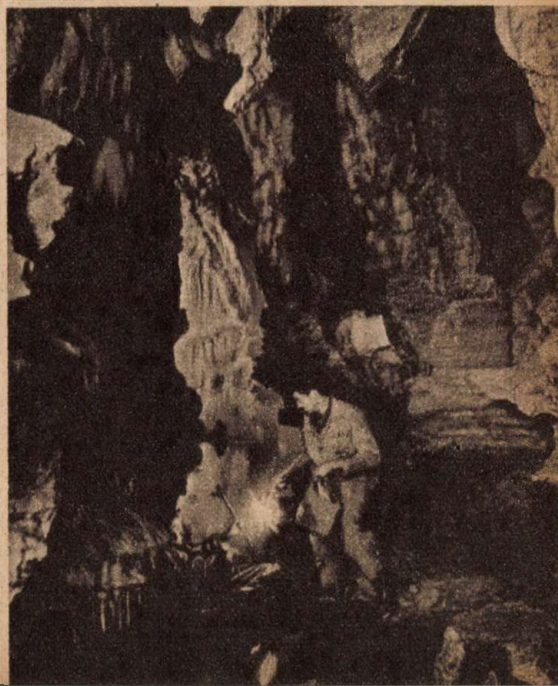
Elhagyjuk a mellékág bejáratát, melyen át lejöttünk. A falakat dús bekérgezés borítja. Sok a Baradla Matyó-rojtjához hasonló képződmény.

A mély vízben csak gumicsónakkal lehet továbbjutni. A csónak nagyméretű belső autópneumatikából készült, amelynek egyik oldalra gumilapot vulkanizáltak

Hatalmas sziklaomladékon mászunk keresztül. A falat vastagon borítja az agyag. A lecsurgó víz által kimosott árkok is agyagpiramisokat fognak közre. Átérünk az omláson. Jobboldalt fenyegetően tornyosodik egy magas, a faltól különálló szikla. Ezen túl tufagátak következnek. Utánuk másfél méterrel mélyebb szinten folyik a patak. Leereszkedünk, a víz már combközépig ér.

Álljunk meg, nézzünk fölfelé. A magasban is tufagátat látunk. Valamikor a patak vize magasabban folyt, akkor építette a gátat. Alját a mélyebbre vágódó víz kimosta. Most ott van a fejük fölött. Hamarosan olyan

Zászlódszhez hasonlít a »Vörös lobogó« nevű cseppkőec

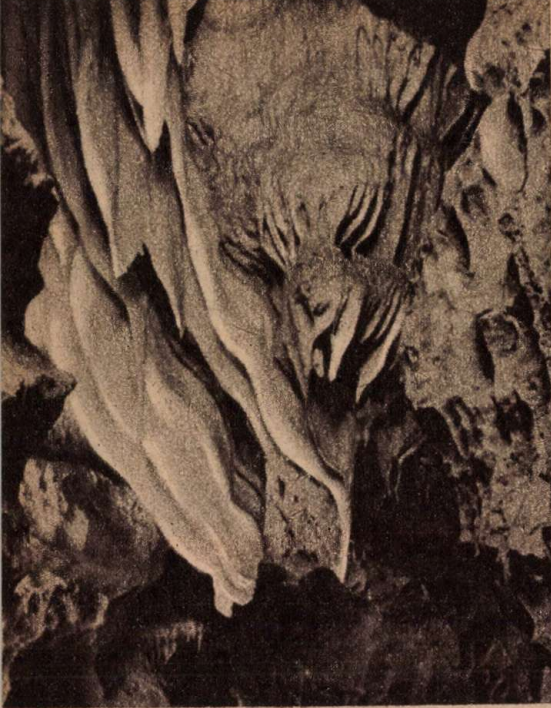
sikerült. * Visszafordulva más oldalról látjuk a képződményeket. A tufagátak, mint hatalmas lépcsők sorakoznak előttünk. Elhagyva ezeket is, nagysókára elérjük a mellékágot. Bekanyarodunk és rövid idő múlva légáramlást érzünk. Itt a bejárat. A vaslétra fokain felkapaszkodunk: újra napvilágra értünk.

Csak most érezzük, milyen fáradtak vagyunk. Nem is csoda: 18 órai nehéz, de igen szép túra van mögöttünk. Levetjük nedves, sáros ruhánkat. Megmosdva, szárazba öltözünk. Pihenőre térünk a tábor sátraiba. Elalvás előtt beszélgetünk. Főtémánk: mit jelent majd dolgozó népünknek — kiépítése után — a Béke-barlang. Egy új Baradlái? Nem újat, hanem más milyent.

Egyik barlang sem teszi érdektelenné a másikat, mert kiegészíti egymást. Amit nem találunk meg a Baradlában, az megvan a Béke-barlangban és fordítva. Hazánk tehát egy olyan természeti kincessel gazdagodott, mely a maga nemében méltó párja az eddig ismert aggteleki cseppkőbarlangnak, a Baradlának.

Zsidi János

* 1952. szeptember 19. óta a szifon áthatolásával, majd a vízszint leapasztásával ez az akadály sem gátolja a továbbjutást.

ponthoz érünk, melynél a mennyezet a víz tükre alá hajlik. Jobbra letérünk. Cseppkövek közt vezető agyagos úton megyünk tovább. Gumicsizmánk minduntalan megcsúszik a meredek, agyagos oldalon. A domb tulsó, még meredekebb oldalán kötéllel éreszkedünk alá a 8 méter mélyen csillogó patak medrébe. Idáig mintegy hat és fél kilométert gyalogoltunk. A terep olyan nehéz, hogy semmi biztos támpontot nem ad a távolság felbecsülésére. Talán 500 métert haladhattunk előre, mikor újabb tufagátakhoz érünk. Több mint 100 gát duzzasztja fel a patak vizét. A mély medencékben tapogató botokkal keressük az utat.

A 18 órás földalatti túra tanulságai

Az olyan mély szakaszokon, ahol járni lehetetlen, gumitömlőn kelünk át. Minden egyes gát komoly akadály. Ilyenkor át kell emelni a tömlőt a következő medencébe. Fellelékszünk mikor vége a gátnak.

Egy teremben vagyunk, mely hasonlít a baradlái »Óriások terméhez.« Megtaláljuk az omladékhegyet is, dúsak a cseppkövek. A különbség főleg az, hogy a víz elárasztotta az egész termet. A vízből állnak ki a cseppkő-oszlopok. Gyors ütemben haladva érzük el az újabb szifont, melyen sem áthatolni nem lehet, sem megkerülni eddig nem

**A MAGYAR TERMÉSZET-
TUDOMÁNYI TÁRSULAT
BUDAPESTI SZERVEZETÉBEN**
Budapest, VIII, Puskin-utca 14—16

November 29-én

MIT JELENT A CSILLAGHULLÁS?

Előadó: dr. Detre László,
a Csillagvizsgáló igazgatója

December 2-án

**HAZÁNK FÖLDJÉNEK FÖLDRAJZI
VALTOZASAI**

Előadó: Tóth Aurél főiskolai tanár

Belépés díjtalan

Kezdeté 18 órakor

Következő számunk tartalma:

Legnagyobb öntözési és hajózási csatornának az épülő Keleti Főcsatorna. — A görény. — A Nap fizikája II. — Ördögök, boszorkányok, szellemek. — A Bajkál a föld legmélyebb tava. — A szív saját vér-ellátása. — Kérdezz — felelek. — Bisznisz szülte katasztrófák. — Kísérletezzünk és gondolkozzunk.